

KÁRPÁTI ANDRÁS DÁNIEL

Egy ókori kommandó története

Mik a tények és mi a fikció? Tanulmányomban az ókori görög történelem egy érdekes eseményét vizsgálom meg. A Kr. e. 4. század első felében mind Spárta, mind Thébai hegemon állapotot harcolt ki magának. Az események közepette a spártai sereg elfoglalta Thébai fellegrát, a Kadmeiát. Pár évvel később Kr.e. 379/8 telén a száműzöttek egy kis csoportja visszafoglalta a várost. A legtöbb forrás csupán csak említés szintjén foglalkozik a történetekkel, ám kivétel ez alól Plutarchos középső platonista szerző alkotása, a *Szókratész daimónja*, amelyben részletesen leírja mi is történt azon az éjszakán. Ez a mű képezi vizsgálatom tárgyát. Az ebből levont következtetések segítségével szeretnék válaszolni a korábban feltett kérdésre, természetesen a más forrásokkal való összehasonlítást követően.

INDEX NOMINUM: Charón; Pelopidas; Phoibidas; Plutarchos

INDEX RERUM: *boiôtarchos*; Kadmeia; Thébai; *polemarchos*

I.

A kommandó a Magyar Értelmező Kéziszótár negyedik jelentése szerint: „Törvénytelen tevékenységet feltáró, felszámoló rendészeti szervezet(ek valamelyike)”; az Idegen Szavak és Kifejezések Szótára harmadik jelentése szerint: „(rajtaütést végrehajtó) rohamcsapat”.¹ E definíciók alapján talán kommandónak nevezhető az a kis létszámú csapat, mely Kr. e. 379/8-ban² a thébai fellegrát, a Kadmeiát és magát a várost is visszafoglalta az önkényesen uralkodó vezetőktől és a spártai helyőrségtől. Erre az eseményre számos ókori forrás hivatkozik (Xenophón, Plutarchos, Diodóros).³ Vizsgálatom tárgyát Plutarchos *Sókratész daimónja* (*De Genio Socratis*) című műve képezi. A kérdés melyre választ szeretnék adni, a következő: mennyire lehet egy közel ötszáz évvel későbbi történet hiteles, továbbá mi az, amit biztosan tudhatunk erről a nem mindennapi cselekedetről.

II.

A történelem fonalát három évvel a visszafoglalás előtt kell fölvennünk: a hagyományosan 404 és 371 közé datált⁴ spártai hegemonia időszakában, a görög városállamokban elterjedt

¹ MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR (2004: 725); IDEGEN SZAVAK ÉS KIFEJEZÉSEK SZÓTÁRA (2005: 340).

² Az évszámok Krisztus előtt értendők.

³ Xenophón: *Hellénika*; Plutarchos: *Pelopidas életrajz és Sókratész daimónja*; Diodóros: *Történeti könyvtár*. Ezen felül kisebb említéseket vagy történeteket tartalmaz még Cornelius Nepos: *Pelopidas*; Pausanias: *Görögország leírása*. Isokratés: *Plataikos*.

⁴ BUCKLER (2003: 1–295). Fejezetekre osztva kisebb időegységekben tárgyalja az időszakot: 1) spártai hegemonia első szakasza: 401–394; 2) korinthusi háború: 395–388/387; benne 3) Konón-

Egy ókori kommandó története

volt, hogy a polgárok között akadtak spártabarát és demokratikus érzelmű politikusok. Az ebben az időszakban spártai befolyás alatt lévő *polisok* élére egy-egy tíztagú testületet *dekarchiát* helyeztek, a várost pedig egy helytartó, *harmostés* irányította. A viharos és eseményekben gazdag időszakban történt az a meglepő eset, hogy a „spártabarát” párt vezetői, Leonti(a)dés, Archias, Philippos és Hypatos megkérték a spártai *polemarchost*, Phoibidast, hogy vonuljon be a városba, foglalja el a thébai fellelővárat, a Kadmeiát, és számoljon le a demokrata ellenzékkel.⁵ A Phoibidast meggyőző csavaros beszédből hozzávetőlegesen még az időpontot is megtudjuk, ugyanis Xenophón azt írja, hogy épp a *Thesmophoria* ünnepe zajlott.⁶ Ez a hagyományos athéni naptár szerint október és november időszaka, tehát 382. október végén foglalhatták el a thébai fellelővárat. Ezt követően Xenophón szerint mintegy háromezren Athénba mentek, miután látták, hogy (H)Isméniaszt őrizetbe vették. Phoibidas cselekedete kérdéses, mert Spárta nem járult hozzá az akcióhoz, viszont II. Agésilaos király (400–360) úgy látta, hogy az állam javát szolgálja ezzel. A spártai népgyűlés előtt beszédek tartottak Thébai elfoglalását illetően. Leontiadés, aki Spártába utazott, természetesen Phoibidas mellett érvelt, mi több, elérte beszédével, hogy Thébaiba helyőrséget rendeljenek, és Isméniaszt bíróság elé vigyék. A demokrata politikus védőbeszédében nem tudta magát felmenteni az őt ért vádak alól, így halálbüntetést szabtak ki rá.⁷

Bár a túlbuzgó Phoibidast az *ephorosok* leváltották és megbírságolták, a spártai sereg pedig továbbvonult, a Kadmeiát felügyelő helyőrség, mintegy ezerötven fő továbbra is biztosította a spártabarát politikusok hatalmát.⁸ Leontiadés, Archias és Philippos önkényesen felvette a *polemarchosi* (egyek források szerint *hipparchosi*) tisztséget, és így uralták saját városukat. A szervezkedésnek valószínűleg jogi alapja is volt, ugyanis hivatkozhattak az Antalkidas-féle királybékében (387/6) lefektetett, minden (kis és nagy) városállamra vonatkozó önállóságra, melyet a spártai helyőrség léte sértett.⁹ Leontiadésék értesültek a szervezkedésről, ezért bérgyilkosokat küldtek a demokraták ellen. Androkleidasszal még Athénban végeztek,¹⁰ a többiek viszont szerencsésen megúszták a

féle háború: 394–391; valamint a háborút lezáró 4) Antalkidas-féle királybéke („közös béke”): 387; 5) a spártai hegemonia második szakasza: 386–377; végül 6) boiót háború 378–371.

⁵ X. HG. 5,2,25–29. Plu. Mor. 576a–b. Nep. Pel. 1. Isoc. 14,19. Paus. 9,1,4. Vö.: BUCKLER–BECK (2008: 76–78). Vö.: HACK (1978: 212–214; 222–225); WICKERSHAM (2007: 244–245); BUCK (1994: 64–68); BARIGAZZI (1988: 415).

⁶ X. HG. 5,2,29. Az ünnepet Pyanepsión hónap tizenegyedik (HEGYI szerint kilencedik) és tizenharmadik között tartották meg. Lásd Bővebben HEGYI (2002: 61–62). Vö.: DILLON (2002: 110–120). Diodóros viszont említést tesz arról, hogy Syrakusaiban tíz napig tartott D. S. 5,4,7. Továbbá Déloson két hónappal korábban, augusztus-szeptemberben tartották. IG 9, 287a67.

⁷ X. HG. 5,2,31–36. Vö.: HACK (1978: 218–221).

⁸ Ellentmondásosak a források, ugyanis Xenophón nem ír büntetésről, csak arról, hogy Leontiadés meggyőzte a népgyűlést: X. HG. 5,2,32–35. Ezzel szemben Plutarchos még azt is leírja, hogy 100 ezer *drachma* pénzbírságra ítélték: Plu. Pel. 5-6. Vö.: BUCK (1994: 69–71). Továbbá mind Plutarchos, mind Diodóros 1500 fős helyőrséget említ, így lehet, hogy mindkettejüknek Ephoros volt a forrása.

⁹ X. HG. 5,1,31–33. Paus. 9,1,4. Vö.: CAWKWELL (1981: 71–72); HACK (1978: 210–211).

¹⁰ Plu. Pel. 6; Mor. 575b–576c.

merényletkísérletet. Eközben Spárta levélben kérte a száműzöttek kiadatását. Plutarchos viszont azt írja, hogy nem csak befogadták, hanem meg is kedvelték a thébai menekülteket, mi több, néhányan még vendégbarátságot (*xenia*) is kötöttek.¹¹ Így érkezünk el az általunk választott forrás tárgyalásához.

III.

Plutarchos Kr. u. 45 körül született a boiótiai Chairóneia városában és itt halt meg 125 után. A nagy műveltséggel rendelkező író boiót származása miatt nem csoda, ha akár Thébai, akár más boiót városállam történetéről szívesen és néha elfogultan írt. Az persze kérdéses, hogy milyen források álltak a rendelkezésére.¹² De az öt évszázadnyi távolság mindenesetre nagyon soknak tűnik ahhoz, hogy mellőzhetnénk az erős forráskritikát. Maga a mű 95 körül keletkezhetett. A leginkább történelmi novellának nevezhető írást egy filozófiai betét vágja ketté.¹³ A történetet Kaphisias (Epameinóndas, a thébai hegemonia egyik megalapítójának testvére) beszéli el Athénban Arichidamosnak és barátainak, míg követségben járnak a városban. A művet három jól elkülöníthető részre bonthatjuk: 1) a téma felvezetése és beszámoló a száműzöttekről és a szervezkedésről (575b–578d); 2) majd bővebb értekezés Sókratés daimónjáról és a Timarchos-mítoszról (578d–594b); 3) végül magának az éjszakai akciónak és a város visszafoglalásának elbeszélése (594b–598f).¹⁴ Az egész történet a visszafoglalás napján zajlik, különböző helyszíneken. Ezt követően rátérhetünk annak vizsgálatára, hogy a fent említett leírás mennyiben van összhangban Plutarchos egyéb műveivel, a korabeli forrással, Xenophónnal, illetve azokkal, melyeket más szerzők örökítettek meg.

IV.

A spártai intervenciót követően, ahogy említettük, közel háromezren Athénba vonultak száműzetésbe. Ezekről az emberekről annyit tudunk, hogy befogadták őket, s néhányan jó kapcsolatot ápoltak egyes athéni polgárokkal. A név szerint megemléített férfiak a következők: Melón, Pelopidas, Pherenikos, Damokleidas, Theopompos és Androkleidas (akit megöltek)¹⁵. Thébaiban maradt barátaiknak, a jegyző Ph(y)illidasnak, valamint Charónnak köszönhetően ráadásul tökéletesen ismerték az oligarchák lépéseit. Plutarchos még azt is megemlíti, hogy Gorgidas (korábbi *hipparchos*) még levelet is küldött Isménias halálakor. Ezen felül Epameinóndas is Thébaiban maradt, hogy felkészítse az ottani ifjúságot.¹⁶ De térjünk vissza Phillidas személyére, egy rövid ideig ugyanis ő volt

¹¹ Plu. *Pel.* 6; *Mor.* 575b–576c. Isokratés is megemlékezik a menekültekről: Isoc. 14,34.

¹² Talán nem okatlan a kérdés, ugyanis tudjuk, hogy például írt Epameinóndasról is életrajzot, mely mára elveszett. Vö.: Plu. *Ages.* 28. Továbbá Diogenés Laertios tud egy bizonyos Xenophón (nem a történetíró) által írt Epameinóndas- és Pelopidas-életrajzról. D. L. 2,6. [*Xenophón*].

¹³ JONES (1966: 70). Vö.: W. SALGÓ (1985: 162).

¹⁴ BARIGAZZI (1988: 420) más szempontból osztja fel, ugyanis ő Epameinóndas személyét teszi a középpontba.

¹⁵ Plu. *Mor.* 576b; 576d; 594e. Talán még Eumolpidas, Samidas (577a) és Lyitheos (579b). Továbbá Plu. *Pel.* 6–8. X. HG. 5,4,3. D. S. 15,81,1.

¹⁶ Plu. *Mor.* 576b; 594b–c; *Pel.* 9.

Egy ókori kommandó története

értelmezésünk szerint a „tégla”: az a beépített ember, aki jó kapcsolatot ápolt a spártabaráttal vezetőikkel és írnoki-jegyzői munkát végzett mellettük, így tehát nagyon friss információi voltak, és könnyen befolyásolhatta a tervet. Az eltelt két-három év alatt pedig ezek a vezetők, és – néhány forrás szerint – három *harmostés* irányította Thébai városát. Ezekről a helytartókról nagyon kevés és pontatlan forrással rendelkezőnk. Plutarchos megemlíti a neveket: Hérippidas, Arkissos és Lysanoridas, viszont Xenophón csak egy helytartóról ír, név nélkül.¹⁷ Athénban a száműzöttek eközben nem pihentek, kidolgozták a visszafoglalás tervét és meghatározták a napot is – az Aphrodité-ünnep¹⁸ napját –, s erről értesítették is a Thébaiban maradtakat, mire Charón rögtön felajánlotta házáat „főhadiszállásnak”. Ide érkeztek, és innen indultak a kommandósok. A kis csapat, mely 379/8 decemberének egyik hideg napján indult el Athénból, nem volt nagy létszámú. A pontos számot illetően a források nem egyeznek meg: Xenophón hét főt, Plutarchos tizenkettőt említ.¹⁹ Minthogy mindkét szám mágikus, biztosnak csak az tűnik, hogy egy tíz fő körüli egység indult a nagy feladatra.

V.

379/8 decemberének egyik hideg, havas reggelén indult el Athénból a száműzetésbe kényszerültek kis csapata,²⁰ hogy szürkületre Thébai falai alá érjen. Mindnyájan álruhát öltöttek,²¹ majd szétválva közelítették meg a várost, ahol Charón házában gyülekeztek. A *polemarchosok* éppen Aphrodité ünnepét ülték, Phillidas pedig gondoskodott róla, hogy lankadjon az éberségük. Mire besötétedett, már negyvennyolc összeesküvő várta Charón házában az éjszakai akció megindítását.²²

Egy pillanatra azonban kérdéssé vált, hogy ügyük sikerrel végződik, mert este Charón házába, ahol már épp készülődtek az akcióra, hírnökök érkeztek azzal a céllal, hogy Archiashoz és Philipposhoz hívják Charónt. Az a kósza hír járta Thébai utcáit, hogy a száműzöttek visszatértek. Árulóra gyanakodván Charón teljesítette a kérést és elment Archiasékhoz. Mivel a zsarnokok semmi biztosat nem tudtak, Charón kitérő válaszával megnyugtatta őket és visszatért.²³

¹⁷ Plu. *Pel.* 13. X. *HG.* 5,4,13. Akit ki is végeztek, mert feladta a fellegető helyett, hogy bevárta volna az erősítést. Egyébként az utolsó névről semmit nem tudunk (csak Plu. *Mor.* 598f), az első kettő más forrásokból adatolható, és lehetséges, hogy 382 és 379 között spártai helytartók voltak Thébaiban. PARK (1927: 161–165).

¹⁸ Az évente választott három *polemarchos* hivatalának lejártakor közös étkezést rendeztek az *Aphrodisián*.

¹⁹ Plu. *Pel.* 7–8; *Mor.* 576b–d. X. *HG.* 5,4,1–2. *Nep. Pel.* 2. Vö.: BARIGAZZI (1988: 423).

²⁰ Plu. *Mor.* 596d; *Pel.* 9.

²¹ Vadászkutyák, hálók és rövid köpeny (parasztruha): Plu. *Pel.* 8. egyezik *Nep. Pel.* 2. Hasonlóan ír Plu. *Mor.* 576b–d; 594d–e. Xenophón csak annyit ír, hogy a paraszttal együtt vonultak be egy tőrrel. X. *HG.* 5,4,3.

²² A negyvennyolc ember között már minden bizonnyal ott lehetett Kaphisias, Képhisdóros, Galaxidóros, Theokritos, Bachyлідés (Valószínűleg azonos lehet Pausanias által említett Brachyлідésszel: Paus. 9,13,7.), Melissos, Simmias, Archidamos (Charón fia), Samidas.

²³ Plu. *Pel.* 9–10; *Mor.* 594f–596c.

A kalandos hagyomány része az is, hogy Archiast egy athéni vendégbarátja levélben értesítette az emigránsok távozásáról, de a magáról megfélemezett despota a dorbézolás közepette „Ráér az a fontos ügy holnapra is”²⁴ vagy „Holnapra halasztom a komoly dolgokat”²⁵ felkiáltással nem olvasta el a levelet.

A felkelők két csoportra váltak: Pelopidas, Damokleidas és Képhisodóros Leontiadés és Hypatés ellen vezette csapatát, mivel közel laktak egymáshoz. Mivel utóbbi kettő józan volt, a támadók nagyobb ellenállásba ütköztek feladatuk végrehajtásakor. Képhisodórost meg is ölte Leontiadés, Pelopidas pedig a fején sérült meg, de végül végeztek mindkét zsarnokkal. Utána csatlakoztak Melónék csapatához és hírnököt küldtek a hátra maradt száműzöttekért.²⁶

A másik alakulatban Melón és Charón vezetésével női ruhába öltöztek, arcukat lucfenyőkoronával takarva el jelentek meg a lakoma színhelyén, hogy leszámoljanak Archiasszal és Philipposzal. Érdekes variáns, hogy míg a *Pelopidas-életrajz*ban lármás tapssal fogadták őket, addig a *Sókratés daimónja* leírása szerint hirtelen csönd lett. Az eltérést talán a két írás eltérő műfaja magyarázza: a *Sókratés daimónjában* a csend alighanem a jelenet drámaiságát fokozta.²⁷ A lerészegedett zsarnokokkal könnyen végeztek, Kabirichos thébai *archón*, aki megpróbált ellenállni, Theopompos kezétől esett el.²⁸

Ezek után Phillidas két társával a börtön felé indult kiszabadítani a bebörtönzött társakat. Az őr megölése után elengedték Amphitheost, majd elkezdtek felfegyverezni a fiatalokat és az összegyűlt polgárokat, akiket Gorgidas és Epameinondas hívott össze az események közepette,²⁹ hajnalban pedig visszafoglalták a fellegrát.³⁰ A spártai helyőrségnek szabad elvonulást biztosítottak. Miután a Kadmeia újra thébai kézen volt, népgyűlést tartottak, ahol Pelopidast, Charónt, Gorgidast és Melónt *boiótarchossá* választották.³¹ Gorgidas alapította 378-ban a thébai Szent Sereget, mely százötven férfitárból állt. Ez a háromszáz fő állandó hadsereggént mindig készenlétben állt, békeidőben is a Kadmeián laktak és ott gyakorlatoztak. Plutarchos szerint ezért nevezték őket „városi seregnek” is.³²

Thébai felszabadulása után elérkezett az idő a régi boiót szövetségi rendszer újjáélesztésére. Mivel Thébai attól félt, hogy egyedül kell Spárta ellen küzdenie, rávették (Plutarchos szerint Pelopidas és Melón) a thespiai *harmostést*, Sphodriast, hogy támadja meg Athén kikötőjét, Peiraieust. Spártában nem vonták felelősségre a könnyelmű

²⁴ Plu. *Pel.* 10; *Mor.* 596f.

²⁵ Nep. *Pel.* 3; Plu. *Mor.* 596f.

²⁶ Plu. *Pel.* 11; *Mor.* 597d–f. Az attikai határon várták a jelet. X. *HG.* 5,4,9. Vö.: BARIGAZZI (1988: 415–417).

²⁷ Plu. *Pel.* 11. Vö.: Plu. *Mor.* 597a.

²⁸ Plu. *Pel.* 11; *Mor.* 597a–d. X. *HG.* 5,4,6–7.

²⁹ Plu. *Pel.* 12; *Mor.* 598a–d. X. *HG.* 5,4,8.

³⁰ Plu. *Mor.* 598a–f.

³¹ Nep. *Pel.* 2–3. Plu. *Pel.* 8–13. X. *HG.* 5,4,8–12. Vö.: BUCKLER (2003: 213–214).

³² Plu. *Pel.* 18.

Egy ókori kommandó története

helytartót,³³ így megsértették a királybékét. Mindez felért egy hadüzenettel, Spártának fél szemmel Athént kellett figyelnie, Thébai pedig kihasználva az erők megosztottságát megerősítette a helyzetét. Boiótia felszabadítása után megkezdték az ún. második boiót szövetség restaurációját.³⁴

VI.

Vajon mindabból, amit alapvetően Plutarchos leírására támaszkodva foglaltunk össze, mi az, ami valós történeti esemény lehetett, illetve mi is történt valójában? Azzal minden forrás egyetért, hogy a spártai erők 382-ben elfoglalták Thébai fellegrát, a Kadmeiát. Az is biztosnak látszik, hogy a thébai spártabarát politikusok voltak azok, akik erre Phoibidas *polemarchost* hívták meg. Mi több, valamiféle helyőrséget is a városban kellett hagyniuk, mert nem szabad megfeledkezni arról, hogy Thébai Boiótia egyik legnagyobb, ha nem a legnagyobb városa volt. Ezért felügyeletre mindenképp szükség volt, ennek létszáma ezeröttszáz fő lehetett, ha figyelembe vesszük a spártai hadszervezet egyik egységét, a *morát*, mely ötszáz fő körül mozgott. Ezen kívül helytartó (*harmostés*) is bizonyosan volt Thébaiban; az már kérdéses, hogy egy vagy háromévente váltották-e egymást a személyek, de források híján erre nehéz pontosan válaszolni.

A thébai száműzöttekkel kapcsolatban nem lehetnek kétségeink, mert a megszállás után biztos, hogy nagyszámú spártaellenes polgár (természetesen, csak aki tehetette) hagyta el Thébait. Összesen száz és háromszáz közé tehető ezen emberek száma. A híres történelmi személyek közül biztonsággal csak Melónt és Pelopidast nevezhetjük meg, az otthon maradtak közül pedig Phillidast, aki sikeresen beépült a zsarnokok közé, és véleményem szerint a visszafoglalás egyik kulcsfigurája volt, valamint a bátor Charónt, aki felajánlotta házát a visszatérő száműzötteknek. A források többnyire egyetértenek abban, hogy 379/8 telén történt az esemény, sőt, még a rossz időt is megemlítik (bár a havazás túlzás lehet). Az éjszakai cselekményeket is közel félszázan hajthatták végre, ezekhez a zsarnokokkal való leszámolás után a polgárság is csatlakozhatott Epameinóndas és Gorgidas vezetésével. Feltehetően sokan álltak az ügy mellé, mert ha nem így lett volna, a fellegrátban állomásozó spártai csapatok nem vonultak volna ki harc nélkül.

Meglehet, Plutarchos csodás elemekkel és túlzásokkal tarkította a történetet mind az életrajzban, ahol más heroizáló elemet is felfedezhetünk, mind novellájában, de mégis a történelmi esemény teljes leírását köszönhetjük neki. Ugyanis nem az a kétséges, hogy az események megtörténtek, hanem az, hogy miként. A leírást ugyan kezelhetjük erős

³³ X. HG. 5,4,15–34. Plu. Ages. 24–26.

³⁴ NÉMETH (1999: 302–303). A boiót szövetséget 600–550 körül alapíthatták, de az első megbízható forrás csak 480-tól említi a *boiótarchosokat*. 479-ben Thébai perzsabarát magatartása miatt valószínűleg feloszlatták a szövetséget, melyet 457-ig nem említenek a források. 395-ben a szövetség már feltehetően működött, de a 387-es Antalkidas-féle királybékében ismét feloszlásra került. Vö.: HANSEN–NIELSEN (2004: 432). A szövetségi rendszer korszakolása a következő: első szakasz 446–386, második szakasz 378–338, harmadik szakasz 338–171. Lásd még: BUCKLER–BECK (2008: 87–98). Vö.: WICHERSHAM (2007: 244–246).

kritikával, de azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, hogy a kortárs Xenophón – köztudottan spártabarát lévén – valószínűleg nem kedvelte a Spártát legyőző thébaiakat. Ez különben a későbbi Thébaival kapcsolatos történetek szűkszavúságában is megmutatkozik. Sajnos nem áll rendelkezésünkre olyan komoly, megbízható forrás, mely kétséget kizáróan eldönthetné a történetek mikéntjének igaz voltát. Tehát a tények és a fikció kérdését kielégítően nem tudtuk megválaszolni, így egy idézettel fejezném be munkám: „A történelem gyakran hasonlít a „mítoszhoz”, mert végső soron mindkettő egyazon anyagból van.”³⁵

IRODALOMJEGYZÉK

BARIGAZZI 1988 = A. BARIGAZZI: *Una nuova interpretazione del „De genio Socratis”* ICS 13 (1988) 409–425.

BUCK 1994 = R. J. BUCK: *Boiotia and the Boiotian League 423-371 B.C.* Edmonton 1994.

BUCKLER 2003 = J. BUCKLER: *Aegan Greece in the Fourth Century BC.* Leiden–Boston 2003.

BUCKLER–BECK 2008 = J. BUCKLER – H. Beck (eds.): *Central Greece and the Politics of Power in the Fourth Century BC.* Cambridge 2008.

CAWKWELL 1981 = G. L. Cawkwell: *The Kings’s Peace.* CQ New Series 31 (1981) 69–83.

DILLON 2002 = M. DILLON: *Girls and Women in Classical Greek Religion.* London–New York 2002.

HACK 1978 = H. M. HACK: *Thebes and the Spartan Hegemony, 386–382 B.C.* AJPh 99 (1978) 210–227.

HANSEN–NIELSEN 2004 = M. H. Hansen – Th. H. Nielsen (eds.): *An Inventory of Archaic and Classical Poleis.* Oxford 2004.

HEGYI 2002 = HEGYI D.: *Polis és vallás. Bevezetés a görög vallástörténetbe.* Budapest 2002.

JONES 1966 = C. P. JONES: *Towards a Chronology of Plutarch’s Works.* JRS 56 (1966) 61–74.

NÉMETH 1999 = NÉMETH GY.: *A polisok világa.* Budapest 1999.

PARK 1927 = H. W. PARK: *Herippidas, Harmost at Thebes.* CQ 21 (1927) 159–165.

W. SALGÓ 1985 = W. SALGÓ Á. (ford.): *Plutarchos: Szókratész daimónja.* Budapest 1985.

WICKERSHAM 2007 = J. M. WICKERSHAM: *Spartan Garrisons in Boeotia 382–379/8 B.C.* Historia 56 (2007) 243–246.

Ancient Commando: A tale about the Theban castaways

What is fiction, and what could really happen? In my paper I try to investigate a very interesting event of ancient Greek history that happened in the first half of the 4th century

³⁵ J. R. R. TOLKIEN: *Szörnyek és itészek.* Budapest 2006. 190.

Egy ókori kommandó története

BC. Sparta and Thebes having been acquired the hegemon status, the Spartan army occupied the Kadmeia, the acropolis of Thebes. Some years later a little group of castaways in the winter of 379/8 BC recaptured the city. There are only a few sources, which mentions that night. One of them is the novel *De Genio Socratis* by Plutarch, a middle platonist author. This book, which describes what happened on that night, is the main subject of my study. After its analysis, I will compare it with other sources and try to find the answer for the question above.